

АЛЕКСАНДЪР БУРМОВ
ИЗ РЕЦЕНЗИЯ ЗА
ИСТОРИЧЕСКИЯ РОМАН
„ИВАН АСЕН II“ ОТ ДИМИТЪР
МАНТОВ

chitanka.info

В художествените произведения, чийто сюжет е почерпен от историята, читателят винаги търси и познавателни елементи. Ето защо авторът на такова произведение трябва да познава добре епохата, за която пише, за да може да възстанови по художествен начин далечната действителност такава, каквато е била. Ако историческата правда не се покрива с художествената, няма да имаме едно пълноценно произведение, което да вълнува читателя и да го насочва в определена линия.

Трябва веднага да се подчертае, че авторът на романа „Иван Асен II“, др. Мантов, е имал пълното съзнание за тези изисквания към художествените произведения с историческа тематика. Той е проучил основно, най-подробно и най-задълбочено историческия материал, което му е дало възможност да обрисова епохата и хората, живели в нея, напълно правдиво. В романа му има пълно покриване на историческата с художествената правда. Не само това — писателят е успял да намери правилен изход от някои неизяснени още от марксистката историческа наука или пък забъркани от буржоазната историография положения, което му е помогнало извънредно много за цялостното разкриване на историческата действителност в България през XIII в. Така буржоазната наука не може да разреши въпроса за наемната войска, с която Иван Асен II идва в България, за да отстрани от престола узурпатора Борил. Докато например Златарски смята, че тази войска се състои от руси, Мантов правилно се е ориентирал към руската летопис, гдето наемниците на Иван Асен са наречени „выгонци“ и то във всяко отношение отговаря и на термина „синклидес“ у византийския автор Акрополита — „бежанци“. Така Мантов е достигнал до т.нар. бродници, които той правилно приема за бежанци от родината си, гдето не са могли да търпят жестокия феодален гнет, а не за племе или народ, както е дадено у Златарски. Облегнат на заключенията на някои руски учени (Брун, Кулаковски и др.), той е успял да обрисова живота на бродниците напълно в духа на епохата. Това е дало отражение и в по-сетнешния му разказ за живота и деянията на Иван Асена II.

На второ място, Мантов е разрешил сполучливо и въпроса за отношението на Иван Асен към богомолите. От едно писмо на папа Григорий до унгарския крал, гдето се казва, че Иван Асен покровителствал еретиците, буржоазната историография вадеше

заклучение, че, виждате ли, по времето на този български цар нямало класова борба, че класовите противоречия били притъпени. Към това изопачение на историческата действителност се присъединиха за съжаление и някои историци — марксисти. Всички те не са взели предвид, че Григорий смята за еретици православните, които са се отцепили от унията с римската църква. Ако пък се приеме, че в случая се касае за богомилите, трябва да се обърне внимание на обстоятелството, че писмото на Григорий е агитационно, че папата се стреми да накара унгарския крал да предприеме поход срещу България, затова и пресилва нещата. Авторът на романа, без да прикрива тежкото положение на селячеството, в това число и на богомилите, рисува отношението на Иван Асен II към тях, не по-различно от отношението му изобщо към феодалното селячество, без да подчертава някакво покровителство. Търпимостта, която царят проявява към богомилите, съвсем не е преувеличена. Тя е обрисувана правилно и мотивирано.

На трето място, Мантов е дал правилно обяснение на развитието на търговията по времето на Иван Асен, като изхожда от условията, създадени от централното управление и от подема на стопанството в България през първата половина на XIII в., свързан с разширението на българската територия и с развитието на производителните сили. Ролята на търговците в българската държава е добре разбрана и обрисувана, особено в лицето на Делчо Серафимец, като не е забравена и класовата природа на тази прослойка в българското общество.

На четвърто място, Мантов е разрешил отлично и въпроса за първата жена на Иван Асен II — Ана, бъдещата монахиня Анисия, майка на дъщеря му Мария-Белослава.

Решително достойнство на романа е правилно обрисуваният образ на Иван Асен. Въз основа на твърде оскъдни данни Мантов е успял да създаде един образ, който не само отговаря на историческата действителност, но и увлича читателя със своите реалистични черти. Иван Асен постъпва винаги умно, обмислено, политично, търси възможност да разреши въпросите без война и по най-благоприятен за българската държава и за него начин.

ноември 1959 г.

Проф. Александър Бурмов, член-кореспондент на Българската
академия на науките

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.